

CATÀLEG DEL PATRIMONI FESTIU DE CATALUNYA

Festa dels "Tonis" de Taradell

Memòria documentada sobre la història, característiques actuals, elements i implantació de
la festa

1. Història de la festa

A l'arxiu parroquial del municipi hi consten dades de la celebració de les festes en honor de Sant Antoni Abat des de 1780, i de l'existència de la confraria de Sant Antoni Abat, des dels inicis del segle XX fins el 1982, els actes s'organitzaven a través de l'Associació de Sant Antoni Abat" que estava totalment vinculada a la parròquia de Taradell i gestionada per 4 administradors que tenien mandats de 2 anys. Durant aquests anys els actes es centraven en la benedicció dels animals, carreres de burros i algun concert. Un cop acabada la guerra, i sobretot a partir de la dècada dels anys 60 amb la incorporació de noves tecnologies a les zones rurals, provoca una desaparició pràcticament total dels animals destinats al treball. Els actes en honor a Sant Antoni van entrar en decadència fins el punt que la festivitat es centrava únicament en l'ofici religiós i en un ball popular.

El 1982 es va constituir l'actual comissió de festes de Sant Antoni Abat i van començar a organitzar la festa dels Tonis sense dependre de la Parròquia. Des de llavors les fetes dels Tonis de Taradell s'han celebrat de manera ininterrompuda durant el cap de setmana anterior al dia de Sant Antoni abat (17 de gener). L'única excepció va ser durant l'any 2002 quan no es va celebrar el passant dels tres tombs per motius sanitaris a causa d'un brot de pesta porcina clàssica a la comarca. La resta d'actes, però, es continuen realitzant amb normalitat.

2. Característiques actuals, elements i implantació

La festa es realitza el cap de setmana abans del 17 de gener i el dia fort és el diumenge amb el Passant dels tres tombs.

Cal destacar la important tasca de recuperació, restauració i difusió de les eines, els carruatges i oficis artesans feta per la comissió de festes de Sant Antoni Abat.

Ofici Solemne i repic de campanes.

El dia del passant dels tres tombs la missa del diumenge està dedicada a Sant Antoni Abat. En honor al sant cal destacar el cant dels goigs de Sant Antoni a càrrec del cor parroquial. Cada any, el dissabte a abans del passant dels tres tombs es fa un gran repic de campanes anunciant la festa.

Passant dels tres tombs.

Sempre l'acte central de les festes dels Tonis de Taradell. Presenta alguns elements típics que es repeteixen any rere any. Es té constància que des de 1949 s'ha realitzat sempre. Actualment comença a les 11: 45 i acaba pels voltants de les dues del migdia.

1. Esmorzar per als participants

És tradicional que abans del passant es desenvolupi un esmorzar amb tots els participants. Es tracta d'un esmorzar popular a base de pa de pagès, botifarra, cansalada i arengades.

2. La benedicció

La benedicció de les cavalleries sempre es porta a terme al començament del passant. Es pot dir que és el tret d'inici de la rua. i des de l'any 1988 es segueix la tradició de beneir els panets i donar-ne un cada animal present al passant.

3. El passant. Està format per un capità, un abanderat i dos cordoners. La seva finalitat és representar la comissió obrint la comitiva. Van vestits amb capa, barret de copa i els animals van guarnits en guarniments molt lluïts. La comissió de Festes de Sant Antoni Abat escull els 4 components que poden ser entitats que celebren algun aniversari, persones lligades a la festa o persones del món rural.

La funció del capità dins el passant és obrir pas per davant de l'abanderat i els cordoners que es situen de forma paral·lela entre ells just darrera seu.

L'abanderat és una figura honorífica que porta la bandera en honor a Sant Antoni. L'actual bandera es va estrenar l'any 2007 i va substituir l'anterior que datava de l'any 1951. La bandera de 1951 forma part del patrimoni dels Tonis de Taradell i el fet de no utilitzar-la durant el passant assegura la seva conservació en bon estat.

Els cordoners es situen a cada costat de l'abanderat i amb un cordó aguanten el balanç de la bandera per evitar que aquesta pugui caure. La comissió els entrega la bandera el dissabte el vespre i el diumenge l'han de portar a missa i treure-la a la finalització de l'ofici.

4. Carro del sant

Es tracta d'un dels principals components de les festes dels Tonis. Des de sempre es guarneix per alguna família del municipi i normalment es guarneix amb boix, bruc, espigues de blat de moro, etc.

5. Pubillatge

Tradicionalment la pubilla de Taradell ha participat de forma activa en el passant dels tres tombs. Tradicionalment havia anat muntada dalt d'un animal amb una cadira de núvia.

Des de l'any 2002, amb la incorporació de l'elecció de l'Hereu, es va crear la figura del carro de l'hereu i la pubilla del municipi. També s'ha convertit en una tradició que en un altre carruatge i participi el pubillatge de Catalunya i de les diferents demarcacions. El carro de l'hereu i la pubilla es tradicional a Taradell i a darrera d'aquest carro, 'acompanya un altre carro del pubillatge de Catalunya.

6. Grups musicals

Per amenitzar el passant i fer-lo més atractiu s'intercalen grups musicals entre els carruatges. Així la cobla Genisenca, participa any rere any en el passant (fa més de 25 anys consecutius que participa en el passant). També en formen part els grallers de Taradell i el grup de bastoners de l'Esbart Dansaire de Taradell.

Amb la finalitat d'ampliar la participació fora del municipi també es compta amb la participació de grups de la comarca, com pot de la Banda musical de Vic, o els grallers de Malla que han participat en el passant l'any 2010 per primer cop.

7. Vestuari

Des de l'any 1995 s'ha volgut harmonitzar el vestuari de la gent que participa en el passant. L'objectiu és aconseguir que la tradició que es vol mantenir amb els carros i eines també es traslladi a les persones. Actualment es disposa de més de vuitanta bruses de traginer. Cada

anys es destina una partida pressupostària per augmentar el vestuari i aconseguir la màxima uniformitat possible.

8. Carruatges i eines participant en el passant

Tots els carruatges i eines disponibles a Taradell i d'altres municipis de Catalunya surten al carrer degudament guarnits i carregats (en molts casos per les entitats i/o particulars del municipi) tal com es feia 50 o 60 anys enrere. per tal que puguin ser vistos i coneguts pel públic en general.

9. Recorregut

Tradicionalment el recorregut del passant dels tres tombs s'ha desenvolupat pel nucli antic del municipi. Tot i això, l'alta participació en el passant i l'afluència de públic han obligat la comissió a ampliar recorregut amb zones noves.

Actualment es passa tres cops pel punt de benedicció i el passant transcorre pels carrers principals del municipi.

Durant tot el recorregut és tradició a Taradell que els bars, forns de pa i altres establiments alimentaris participin en el passant oferint als participants, porrons de vi, coca, embotits etc.

10. Entrega de records

Cada any s'entrega a tots els participants en el passant un record de les fetes dels Tonis. És l'acte que dóna per finalitzat el passant dels tres tombs.

Exposició temàtica.

Cada any s'organitza una exposició temàtica relacionada amb el món rural i oficis artesans. Així doncs, durant els darrers anys s'han organitzat les següents exposicions: l'ofici d'escloper, cistelleria, guarniments, fotografies de les Masies de Taradell, ofici de carreter, la sala del blat del Colomer etc. Algunes d'aquestes exposicions s'han exposat en d'altres municipis com és el cas de les exposicions de l'escloper, carreter i guarniments d'animal, que han estat a Esplugues de Llobregat, La Garriga i Tona entre d'altres.

Cada any l'exposició s'organitza a la sala de exposicions del centre Cultural Costa i Font.

Fogueres de Sant Antoni Abat i tast del porc.

Les fogueres de Sant Antoni serveixen de preludi per coure el tall de botifarra, la cansalada i les llesques de pa, acompanyat per un rajolí de vi dels porrons repartits entre la gent. Aquest sopar popular denominat "Tast del porc" s'organitza el dissabte al vespre i la participació oscil·la entre 1300 i 1700 persones.

És important destacar que el porc també es un element de la festivitat de Sant Antoni Abat.

Els productes que es serveixen són productes locals provinents de les cansaladeries i forns del poble.

Els tiquets per sopar es reparteixen per tots els habitatges de Taradell, al mateix temps que s reparteix el programa de les festes.

En les butlletes pel sopar popular, també hi ha 2 butlletes per participar en el sorteig de dues paneres i les butlletes per l'elecció de l'hereu.

Les fogueres sempre s'han fet el costat de la sala d'actes, actualment als jardins del centre Cultural Costa i Font. S'aprofita per cremar palets, feixos, llenya de roure o Alzina. Es fan tres grans fogueres que comencen a cremar mitja hora abans de començar a repartir el tast del porc.

Cursa d'ases

El 1985 es van reprendre les curses d'ases que tanta expectació havien tingut a la població anys enrere. En un tram d'un carrer de la població es disputaven les curses d'ases, amb una participació d'entre 10 i 15 burros.

A partir de l'edició de l'any 2009 es van substituir les curses de d'ases per passejades per la mainada amb burro o ases catalans. Donada la difusió que s'ha fet últimament del ruc català es va creure convenient que aquesta era la millor manera de donar un ús a aquests animals i donar-los a conèixer als més petits sense obligar els animals a fer accions contra la seva voluntat.

Tradicionalment la cursa d'ases es portava a terme el diumenge a la tarda després del Passant dels tres tombs en algun camí de terra i als afores del poble.

Actualment les passejades amb burro català es realitzen el dissabte a la tarda al voltant del centre cultural Costa i Font.

3. Fonts de consulta

-Dades facilitades pel Sr. Josep Preseguer President de la Comissió de Festes de Sant Antoni Abad de Taradell a través de l'aplicatiu del catàleg del patrimoni festiu, de trucades i de correus electrònics.

-Programes de la festa de diversos anys facilitats per la mateixa Comissió.

Barcelona, 11 de novembre de 2010